

**RAPPORT 2009/6
INVENTERING AV
CINNOBERBAGGE, ASPSPLINTBOCK
OCH ASPBARKGNAGARE**

**Uppsala län och Norrtälje kommun
2007–2008**

Pär Eriksson

FÖRFATTARE

Pär Eriksson

FOTO

Pär Eriksson

KARTOR

Pers Stolpe

PRODUKTION OCH LAYOUT

Upplandsstiftelsen

KONTAKT UPPLANDSSTIFTELSEN

Telefon 018-611 62 71

Hemsida www.upplandsstiftelsen.se

© Lantmäteriet 2008, Ur GSD-Översiktskartan ärende
106-2004/188C

© Upplandsstiftelsen 2009

Utförda åtgärder har delfinansierats av Naturvårdsverkets
åtgärdsprogrammedel.

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	3
Metoder	3
Resultat	4
Resultat för inventeringen år 2007-2008.....	4
Sammanställning av några resultat för inventeringarna gjorda år 2006-2008	6
Diskussion och förslag på åtgärder	11
Är arterna lämpliga att inventera?.....	11
Exempel på några följarter till de inventerade skalbaggar.....	12
Status och utbredning för de inventerade skalbaggar.....	13
Förslag på fortsatta inventeringar	14
Referenser	15
Bilaga 1	16
Bilaga 2	26

Sammanfattning

Rapport redogör för två olika undersökningar av tre arter skalbagge som är helt eller nästan helt beroende av trädslaget asp. Arbetet utfördes under år 2006-2008. Arterna: cinnoberbagge, *Cucujus cinnaberinus*, aspsplintbock, *Leiopus punctulatus* samt aspbarkgnagaren *Xyletinus tremulicola* har i Sverige sina största populationer i landskapet Uppland. Av de lokaler av cinnoberbagge och aspsplintbock som idag kan räknas som aktuella i Sverige återfinns samtliga i Uppsala län eller dess omedelbara närhet. Aspbarkgnagaren har också den sin huvudpopulation i länet men förekommer även i norra Sverige upp till Norrbotten.

Arbetet genomfördes i Uppsala län med undantag för ett par lokaler vid länsgränsen i Norrtälje kommun i Stockholms län.

Under år 2006 utfördes arbetet som en basinventering i Natura 2000-objekt och med fokus på cinnoberbagge och aspbarkgnagare som omfattas av EU:s art- och habitatdirektiv. Under år 2007-2008 inriktades arbetet huvudsakligen på cinnoberbagge och aspsplintbock som en del i arbetet med ett åtgärdsprogram för dessa arter.

Under inventeringen år 2007-2008 undersöktes 34 områden omfattande ca 336 ha. På 16 (47%) av de besökta lokalerna gjordes inga fynd av de tre eftersökta arterna överhuvudtaget. På sex lokaler påträffades två av arterna. Cinnoberbagge konstaterades på tre lokaler och aspsplintbock på 16 lokaler. Dessutom noterades spår av aspbarkgnagare på fem lokaler.

På 28 av de 34 objekten som inventerades uppskattades mängden av det undersökta substratet. Antal undersökta träd uppgick till 76 stycken, samtliga aspar. Barkytan som avlägsnades på lågor uppgick till 32,5 m² och 26,5 m² på asphögstubbar. Undersökt längd av aspgränar uppgick till 88 m.

Tillsammans med 2006-års basinventering har 58 lokaler omfattande 648 hektar. Elva områden av dessa som hyste någon eller några av arterna saknar formellt skydd idag. Det vill säga att de varken är Natura 2000-områden, naturreservat, nationalpark eller omfattas av biotopskydd eller naturvårdsavtal. Fortsatta bevarandeinsatser är nödvändiga och åtta områden pekas ut som särskilt viktiga att prioritera.

När det gäller bedömningen av arternas status och utbredning måste situationen för cinnoberbaggen bedömas som kritisk. Arten har inte återfunnits på fem gamla fyndorter och inga nya lokaler har hittats under någon av inventeringarna som utförts mellan år 2006 och 2008. Nuvarande höga rödlistekategori (EN) är således väl motiverad.

För aspsplintbock och aspbarkgnagare är situationen något ljusare. Arterna förekommer här och var i Uppland och de tycks vara mer spridningsbenägna än cinnoberbaggen. I motsats till cinnoberbaggen kan vi sannolikt förvänta oss flera nya lokaler för båda arterna om de eftersöks.

Inledning

Denna rapport redogör för två olika undersökningar av tre skalbaggsarter som är helt eller nästan helt beroende av trädslaget asp. Arterna har i Sverige sina största populationer i landskapet Uppland. Under år 2006 genomfördes arbetet som en basinventering i Natura 2000-objekt och med fokus på cinnoberbagge och aspbarkgnagare som omfattas av EU:s art- och habitatdirektiv. Då den inventeringen redan avrapporterats (Eriksson 2006) har fokus i denna rapport lagts på resultat från inventeringen som utfördes de nästföljande åren. Under år 2007-2008 inventerades cinnoberbagge, *Cucujus cinnaberinus* och aspsplintbock, *Leiopus punctulatus*. Arbetet genomfördes i Uppsala län med undantag för ett par lokaler vid länsgränsen i Norrtälje kommun.

Arbetet är en följd av de åtgärdsprogram ”Skalbaggar på gammal asp” som Naturvårdsverket initierat men ännu inte fastställt. Båda arterna förekommer i naturskogar och utvecklas huvudsakligen i trädslaget asp. Inventeringen syftar till att i första hand klarlägga status för arterna på redan kända lokaler i andra hand att försöka leta fram nya förekomster. Aspbarkgnagare *Xyletinus tremulicola*, har noterats och i viss mån eftersökts under inventeringen. Också den omfattas av ett åtgärdsprogram som rör asplevande arter med mer nordlig utbredning.

Av de lokaler av cinnoberbagge och aspsplintbock som idag kan räknas som aktuella i Sverige återfinns samtliga i Uppsala län eller dess omedelbara närhet. Aspbarkgnagaren har också den sin huvudpopulation i länet men förekommer även i norra Sverige upp till Norrbotten.

Basinventering år 2006 utfördes på uppdrag av Länsstyrelsen i Västmanland och arbetet under år 2007-2008 på uppdrag av Länsstyrelsen i Uppsala.

Metoder

I samband med basinventeringen av cinnoberbagge och aspbarkgnagare i Natura 2000-områden (Eriksson 2006) togs en metodik fram för detta ändamål (Eriksson & Svensson 2007). Den metodiken har sedan kompletterats för att även gälla aspsplintbock. Tanken är att man på ett enkelt sätt ska kunna visa hur mycket man letat i ett specifikt substrat. På så sätt underlättas utvärdering av uppföljande undersökningar i framtiden.

För att kunna genomföra en inventering av cinnoberbagge och aspsplintbock är det oundvikligt att en viss mängd substrat mer eller mindre förstörs genom att bark lyfts eller fläks bort. För att minimera detta undersöks därför endast en begränsad del av trädet eller grenarna man finner, vanligen omkring en meter per undersökt trädstam eller gren. När det gäller trädstammar rör det sig oftast bara om en del av denna meter av trädets omkrets (omkring 50% av barkytan). För en beskrivning av metodiken för uppskattningen av undersökt yta/längd, se Eriksson & Svensson 2007.

Inventeringen har i huvudsak inriktats på gamla kända lokaler som besökts för att utröna deras nuvarande status. Några objekt har tillkommit genom Upplandsstiftelsens projekt Ekologisk Landskapsplanering. Slutligen kompletterades objektslistan med uppgifter om gamla asprika bestånd från skogsbolagen Holmens Skog genom Per Hjarp samt Hargs Godsförvaltning genom Mats Jacobsson.

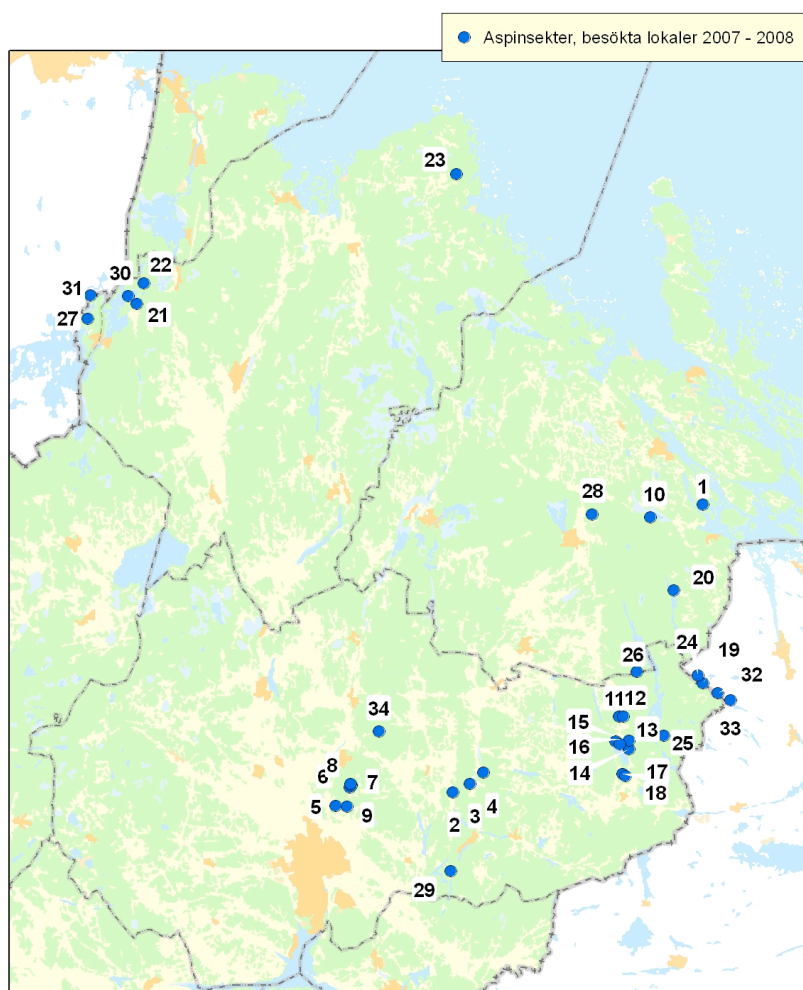
Resultat

Resultat för inventeringen år 2007-2008

Sammanlagt undersöktes 34 områden under år 2007-2008, se karta 1. Två av lokalerna var belägna i Stockholms län, övriga i Uppsala.

Karta 1. Samliga lokaler inventerade år 2007-2008.

AGP Aspinsektorer,
Inventering 2007 - 2008

Nr	Län	Lokal
1	C	NR Fagerön
2	C	Älvgärde
3	C	Norr Älvgärde 1
4	C	Norr Älvgärde 2
5	C	Vittulsberg
6	C	Vittulsberg-Sjödyn
7	C	Södra Storskogen 1
8	C	Södra Storskogen 2
9	C	Jälla
10	C	Löhammarsjön
11	C	Norr Rungarn 1
12	C	Norr Rungarn 2
13	C	Öst Rungarn 1
14	C	Öst Rungarn 2
15	C	Syd Rungarn 1
16	C	Syd Rungarn 2
17	C	Björkö säteri 1
18	C	Björkö säteri 2
19	C	NR Aspdalsjön NV
20	C	Moxboda
21	C	Södra Kvarnön
22	C	Norra Kvarnön
23	C	Djupfjärd
24	AB	Lortfjärden
25	C	NR Ekdalen
26	C	Kroppsjön
27	C	NR Bredforsen
28	C	NR Lyssnarberget
29	C	Fjällnora
30	C	Övre Tylleropsön
31	C/X	NR Bredforsen
32	AB	NR Aspdalsjön SÖ
33	AB	NR Borgskogen
34	C	Ångsjön

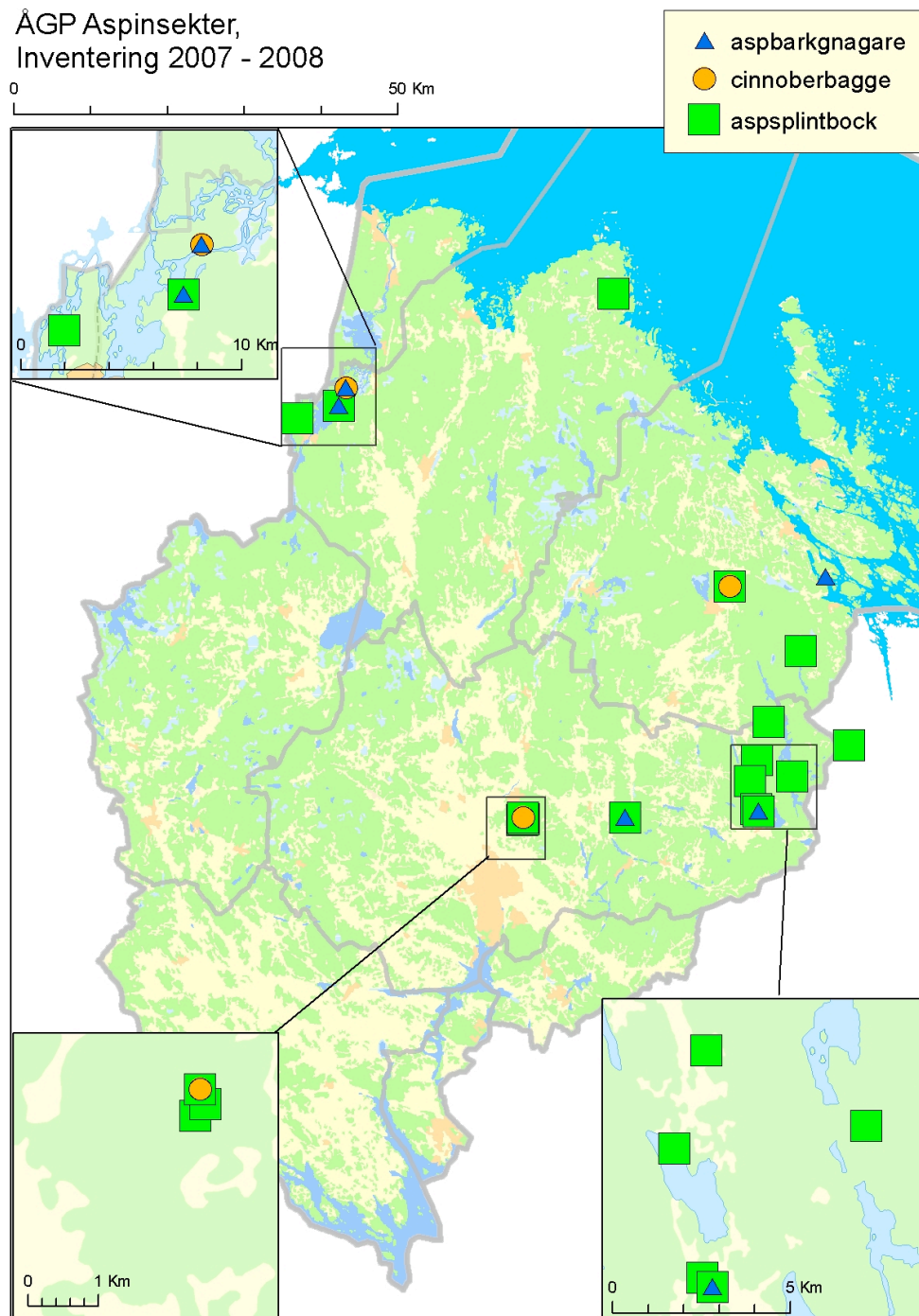
Den sammanlagda areal som inventerats uppgår till ca 336 ha. På 16 (47%) av de besökta lokalerna konstaterades inga fynd överhuvudtaget av de tre eftersökta arterna. På sex lokaler påträffades två av arterna.

De områden som inventerades höll genomgående en ganska hög kvalitet. De har värderats i en tregradig skala med utgångspunkt från de tre arterna. Tretton av objekten har bedömts ha

högsta värde (klass 1), nitton objekt högt värde (klass 2) och två lokaler, högt värde på sikt (klass 3), se bilaga 1.

Cinnoberbagge har konstaterats på tre lokaler och aspsplintbock på 16 lokaler. Dessutom har spår av asp barkgnagare konstaterat på fem lokaler, se karta 2.

Karta 2 samtliga fynd av de tre eftersökta skalbaggnarna år 2007-2008.

På 28 av de 34 objekten som inventerades uppskattades mängden av det undersökta substratet, se tabell 1.

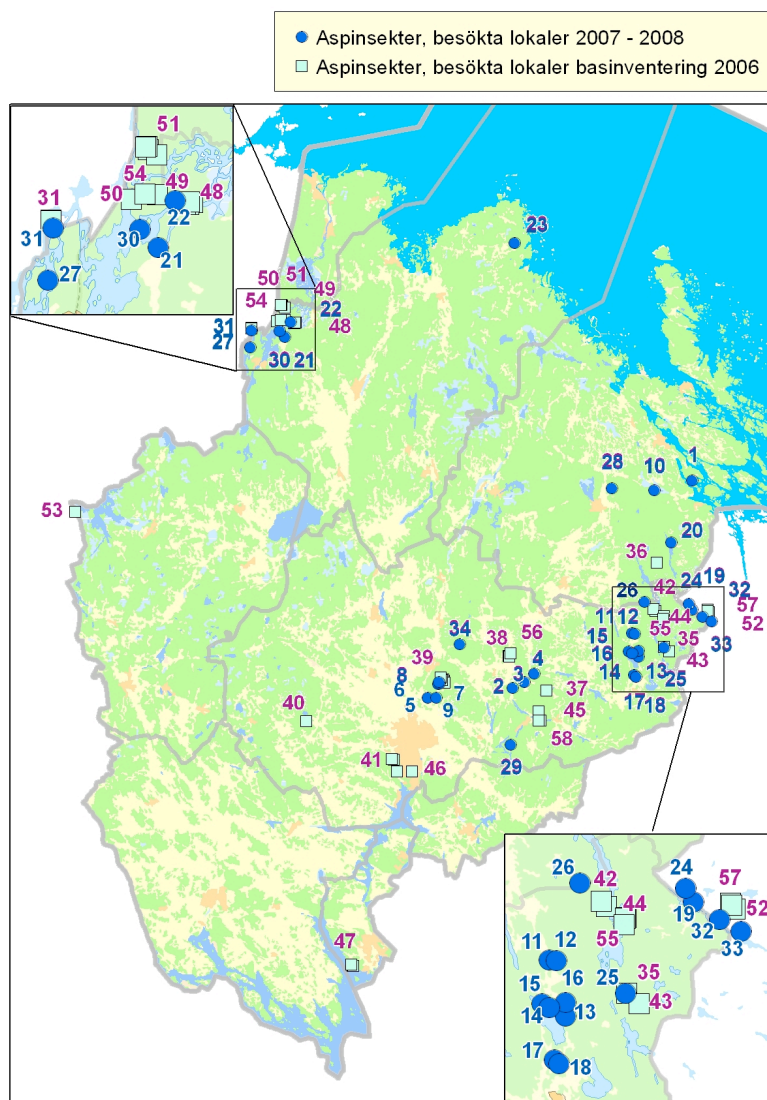
Tabell 1. Inventering av cinnoberbagge och aspsplintbock. Sammanställning av undersökt substrat på 28 lokaler i Uppland år 2007-2008.

Antal undersökta träd	76 st
Undersökta yta av asplågor	32,5 m ²
Undersökt yta av högstubbar av asp	26,5 m ²
Undersökt längd av aspgrenar	88 m

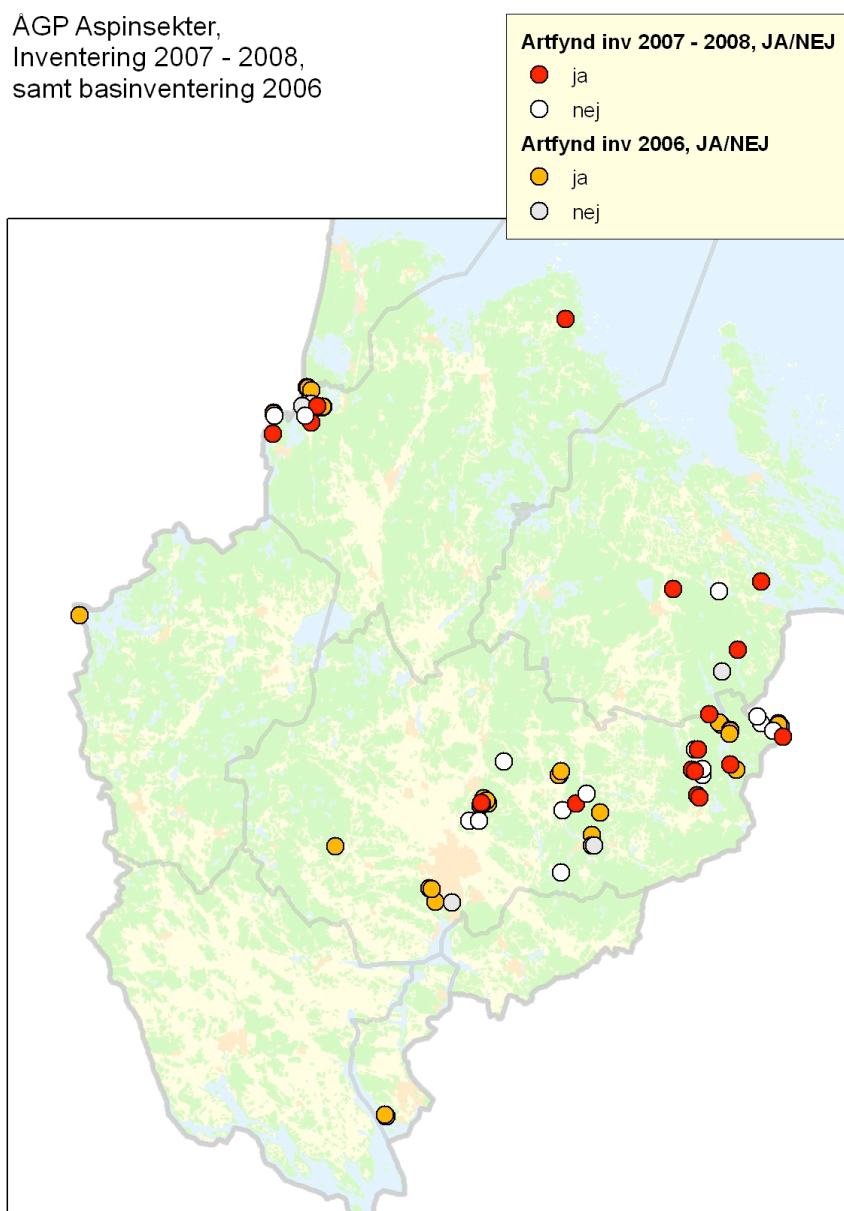
Sammanställning av några resultat för inventeringarna gjorda år 2006-2008

Tillsammans med denna inventering och 2006-års basinventering har 58 lokaler omfattande 648 hektar i Uppsala län samt Norrtälje kommun i Stockholms län inventerats, se karta 3.

Karta 3. Samtliga undersökta lokaler 2006-2008.

Karta 4. Samtliga undersökta lokaler 2006-2008 med fynd eller inga fynd av de tre arterna.

Totalt har 180 träd undersökts, nästan bara asp, i syfte att finna cinnoberbagge. Den totala barkyta som skalats av träden uppgår sammanlagt till ca 93,5 m², se tabell 2.

Tabell 2. Inventering av cinnoberbagge. Sammanställning av undersökt substrat på 58 lokaler i Uppland år 2006-2008.

Antal undersökta träd	180 st
Undersökt barkyta	93,5 m ²

Totalt har 180 träd undersökts, nästan bara asp, i syfte att finna cinnoberbagge. Båtfors. Foto Anna Emanuelsson

15 av observationerna gjordes på lågor och 8 på stående träd (högstubbar). I samtliga fall var trädslaget asp. Medelvärdet för omkretsen i brösthöjd var 123 cm. Minimivärdet var 62 cm och utgjordes då av en gren i en krona av en grov asp. Maxivärdet var 250 cm.

Miljöerna var huvudsakligen slutna eller ”halvöppna”. På nio fyndlokaler bedömdes krontäckningen vara omkring 75% och på sex lokaler 50% och på två 25% eller mindre. Andelen lämpligt substrat som undersökts var hög i samtliga objekt, i medeltal omkring 70% av vad som kunde hittas.

För att konstatera aspsplintbock har 88 m klena aspgrenar skalats. Miljöerna för aspsplintbock liknar i allt väsentligt de som redovisas ovan för cinnoberbagge.

Larv av aspsplintbock. Lokal Djupfjärd Hållnäs s:n. Foto Pär Eriksson

När det gäller asp barkgnagaren visade basinventeringen år 2006 att de flesta fall hade träden med förekomst av arten barklösa partier (bläckor) och var troligen angripna av svampen aspdyna. Träden var vanligen av klenare dimension med en omkrets på 72 cm i brösthöjd som medelvärde. Minimivärdet var omkring 30 cm eller strax där under, maxivärdet 118 cm. Inga av de fynd som gjordes år 2007-2008 avvek från detta mönster.

Tabell 3. Resultat av inventeringar utförda år 2006-2008

Art	Fynd	Nya lokaler	Ej Återfunnen
Aspsplintbock	20	10	8
Cinnoberbagge	9	-	5
Asp barkgnagare	16	13	1

Av de undersökta lokalerna saknar 22 formellt skydd. Det vill säga områden som varken är Natura 2000-områden, naturreservat, nationalpark eller omfattas av biotopskydd eller naturvårdsavtal. Av dessa oskyddade objekt hyste 11 någon eller några av arterna. De områden som bör prioriteras för skyddsåtgärder redovisas i tabell 4.

Tabell 4. Lokaler som saknar idag saknar skydd och bör prioriteras för bevarandeinsatser.

Lokal	Område
3	Haga norr om Älvgärde
13-16	Rungarn
17-18	Björkö
20	Moxboda

Lokal 18 vid Björkö säteri värdefull miljö som saknar skydd idag. Foto Pär Eriksson

Lokal 26. Ung aspskog vid Kroppsjön i Vällens-området Ekeby s:n. Värdefull succession som ännu inte skyddats. Foto Pär Eriksson

De Natura 2000-områden som visade sig vid basinventeringen år 2006 hysa värdefulla förekomster utanför nuvarande gränser redovisas i tabell 5.

Tabell 5. Värdefulla lokaler i anslutning till Natura 2000-områden som idag saknar skydd.

Lokal	Område
55	Björnsundet, strax söder om naturreservatet Björnsundet vid sjön Vällen
56	Bokaren, i anslutning till nuvarande Natura 2000-område
57	Vickelsjön, strax norr om naturreservatet Vickelsjön i Norrtälje kommun
45	Harparbolund, omedelbart väster om Natura 2000-området

En sammanlagd bedömning från båda inventeringarna och av skyddsbehovet redovisas i tabell 6

Diskussion och förslag på åtgärder

Är arterna lämpliga att inventera?

En fråga man kan ställa sig i detta sammanhang är om arterna är möjliga att inventera med en rimlig arbetsinsats? Alla tre är sällsynta skogslevande djur som utvecklas under bark med ett fördolt leverne, även som färdigutvecklade skalbaggar. Ingen av arterna är exempelvis blombesökare. Trots detta måste man betrakta samtliga tre arter som tämligen lätta att kartlägga. Två av dem, asplintbock och asp barkgnagare, efterlämnar tydliga spårtecken i karaktäristiska substrat.

*Spår av asp barkgnagare, Bokaren loka 56. Rasbo s:n.
Foto Pär Eriksson*

*Spår av asplintbock, Moxboda lokal20 Harg s:n. Foto
Pär Eriksson*

Cinnoberbagen i sin tur avslöjar sig antingen som omisskännlig fullbildad skalbagge, eller som larv (som dock kräver lite träning för säker identifikation). Det är inte heller ovanligt att man finner spår av arten i form av fragment från skalbaggen eller larven. Även när det gäller cinnoberbaggen är substratet arten föredrar karaktäristiskt.

I samtliga fall är de olika formerna av substrat som de tre arterna nyttjar sällsynt förekommande i landskapet. Utspädningseffekten blir därmed liten, det vill säga, förekommer arten i ett område är det med ganska stor sannolikhet just i det substrat man hittat. Varje prov blir på detta sätt en god värde mätare på faunan i inventeringsområdet. En uppföljningsverksamhet för att följa populationerna i framtiden är således möjlig och rekommenderas.

Samtliga arter kan också betecknas som goda indikatorer på en generellt rik och hotad fauna och flora knuten till asprika skogar. Nedan visas några exempel på andra arter som lever i samma miljöer som de inventerade.

Exempel på några följearter till de inventerade skalbaggar

Orange rödbeck *Ampedus nigroflavus*. Foto Pär Eriksson

Aspegelelav *Collema subigreschens*. Foto Pär Eriksson

Vit vedfingersvamp *Leptaria epichnoa* på asplåga med utgångshål av gulröd smalhalsbock *Obrium cantharinum*, aspborrare *Trypophloeus* sp. Samt stekelbock *Necydalis major*. Foto Pär Eriksson

Ett påtagligt intryck är den generella bristen på lämpligt substrat, även i de mest asprika trakterna. Även om inslaget av asp är stort jämfört med ”vardagslandskapet” är andelen gamla träd och döda/döende träd försvinnande liten. För att öka tillgången på substrat krävs därför en långsiktig planering och skötsel, både i skyddade områden och i det omgivande landskapet. Ett allvarligt hot mot flera värdefulla aspmiljöer är de restaureringar som nu pågår av spontant igenväxta hagmarker i syfte att få miljöstödd.

Djupfjärd i Hållnäs s:n lokal 23. Blivande naturreservat med stora samlade naturvärden. Foto Pär Eriksson

Restaureringar av spontant igenväxta hagmarker med asp är ett växande hot mot flera värdefulla aspmiljöer, som här vid Rungarn Knutby s:n. Foto Pär Eriksson.

Status och utbredning för de inventerade skalbaggarna

När det gäller bedömningen av arternas status och utbredning måste situationen för cinnoberbaggen bedömas som kritisk och nuvarande höga rödlistekategori (EN) är väl motiverad. Inga nya lokaler har kunnat fastställas under inventeringarna som utförts mellan år 2006 och 2008. Samtidigt har arten ej återfunnits på fem gamla fyndorter.

För aspsplintbock och aspbarkgnagare är situationen något ljusare. Arterna förekommer här och var i Uppland, även utanför skyddade områden och de tycks vara betydligt mer spridningsbenägna än cinnoberbaggen. I motsats till cinnoberbaggen kan vi sannolikt

förvänta oss flera nya lokaler för båda arterna om de eftersöks. Man ska dock hålla i minnet att de flesta förekomsterna är mycket begränsade och populationerna generellt små.

Förslag på fortsatta inventeringar

Ytterligare områden bör bli föremål för inventering kommande år. Med avseende på cinnoberbagge föreslås: Bysjöholmarna i W-län, Gysinge i X-län samt Röllingen i C-län. Med tanke på aspsplintbock: Andersby ängsbackar, Fagerön (där arten inte återfunnits på länge) samt vid Läby by väster om Uppsala stad. Generellt bör en insats göras i trakterna väster om Uppsala stad och norrut där förekomsten av asp bitvis är god men kännedomen om aspfaunan dålig. Slutligen med tanke på aspbarkgnagare bör Mälaren prioriteras bland annat Eldgarnsö i AB-län där spår hittades av författaren under 2006 i samband med inventeringar av lindlevande skalbaggar (Eriksson 2006).

Nedan angivna lokaler bör ägnas särskild uppmärksamhet den närmaste tiden när det gäller olika former av skyddsinsatser:

Tabell 6. Förslag på områden som bör prioriteras för bevarandeåtgärder i någon form

Lokal	Område
3	Haga norr om Älvgård
13-16	Rungarn
17-18	Björkö
20	Moxboda
28	Lyssnarberget
54	Björnsundet
56	Bokaren
57	Vickelsjön

I första hand är det viktigt att informera markägarna om dessa lokaler och deras naturvärde. När det gäller det naturreservatet Lyssnarberget bör åtgärder för att säkerställa mer asprika bestånd i närheten vidtas. Risken är annars stor för ett successionsglapp och att arterna försvinner från denna värdefulla lokal.

Lokal 28 naturreservatet Lyssnarberget. Inslaget av av asp är begränsat och den värdefulla aspfaunan hotas på sikt. Foto Pär Eriksson

Referenser

- Eriksson, P. 2006. *Basinventering av cinnoberbagge, Cucujus cinnaberinus och aspbarkgnagare, Xyletinus tremulicola år 2006*. Upplandsstiftelsen
- Eriksson, P. 2000. *Populationsutveckling för några trädlevande skalbaggar vid nedre Dalälven*. – Ent. Tidskr. 121: 119-135.
- Eriksson, P & Jonsell, M. 2001. *Inventering av trädinsekter vid nedre Dalälven*. – Upplandsstiftelsen, Rapport. Stencil nr 20.
- Eriksson, P. 2002. *Metodik för inventering av vedlevande insekter*. – Naturvårdsverket, Rapport 5203.
- Eriksson, P. & Svensson, M. 2007. *Basinventering av cinnoberbagge*. Naturvårdsverket. Nedladdat den 15 september 2008 från http://swenviro.naturvardsverket.se/dokument/epi/basinventering/basdok/pdf/Handledning_BI_cinnoberbagge_ver_1_071210.pdf
- Eriksson, P. 2006. *Inventering av några lindlevande skalbaggar i Stockholm och Uppsala län 2006*. Upplandsstiftelsen.
- Gärdenfors, U. (ed.) 2005. *Rödlistade arter i Sverige – The red List of Swedish Species*. ArtDatabanken, SLU, Uppsala

Lokalbeskrivning

1. Objekt naturreservatet Fagerön

Delområde: reservatet genomgången i samband med översyn av skötselplan

Inventerad areal: ca 25 ha lämplig miljö

Datum: 2007

Beskrivning: hagmarker och asprika skogar

Inventerat substrat: 2 askkronor undersökta, ca 3 m grenar, två optimala lågor

Resultat: aspbarkgnagare Xyletinus tremulicola enstaka flyghål i avblåst asp på Älgsholmen samt Ängstorpön.

Bedömning: klass II.

lämpligt substrat finns sparsamt i några bestånd.

Övriga arter: -

2. Objekt: Älvgärde

Delområde: norr om gården

Inventerad areal: ca 2 ha

Datum: 2007-04-26

Beskrivning: hagmarker och asprika skogar

Inventerat substrat: 1 m aspgren, 1 m optimal asplåga

Resultat: -

Bedömning: klass II.

lämpligt substrat finns sparsamt i det lövrika landskapet kring Älvgärde.

Övriga arter: -

3. Objekt: norr om Älvgärde

Delområde: Haga

Inventerad areal: ca 5

Datum: 2007-04-26

Beskrivning: asprika naturskogar och hyggen på blockrik mark.

Inventerat substrat: ca 8 m aspgren, 2,5 m optimal asplåga, 2 m optimal högstubbe, 2 m suboptimal asplåga.

Resultat: en gammal puppkammare av aspsplintbock *Leiopus punctulatus* i klen aspgren på marken. Ytterligare en puppkammare intill. Denna i slutna blandskog med asp och gran. Intill flyghål från aspbarkgnagare i två klena asphögstubbar samt ytterligare två i anslutning. Av andra skalbaggar noterades grön aspedbock *Saperda perforata*, Gulröd smalhalsbock *Obrium cantharinum*, Aspborrhare *Trypophloeus sp.*

Bedömning: klass I.

Mycket fin liten lokal i ett i övrigt lövrika landskap. Lokalen bör skyddas på ett eller annat sätt.

Övriga arter: -

4. Objekt: norr om Älvgärde

Delområde: Storbolsäng

Inventerad areal: ca 10

Datum: 2007-04-26

Beskrivning: asprik naturskog på blockrik mark.

Inventerat substrat: ca 6 m aspgren, 2,5 m optimal asplåga, 0,5 m suboptimal asplåga, 1 m suboptimal högstubbe.

Resultat: lokalen undersöktes av författaren första gången år 2004 efter tips av Per Hjärp/Holmens Skog. Då hittades gamla puppkammare av aspsplintbock i området. Dock inget detta besök. Av andra skalbaggar noterades grön aspvedbock *Saperda perforata*, Gulröd smalhalsbock *Obrium cantharinum*, aspbarkborre *Xyleborus cryptographus*

Bedömning: klass II.

Mycket fin liten lokal i ett i övrigt lövrika landskap. Lokalen bör skyddas på ett eller annat sätt.

Övriga arter: lunglav, stor aspticka, grov lind.

5. Objekt: Vittulsberg

Delområde: hagmarker öster om gården

Inventerad areal: ca 5

Datum: 2007-04-27

Beskrivning: asprik hagmark.

Inventerat substrat: 0,5 m optimal asphögstubbe, 0,5 m suboptimal asplåga.

Resultat: -

Bedömning: klass III.

Visst inslag av död aspved men i huvudsak för ung skog för att vara intressant idag. Hög potential med tanke på det geografiska läget.

Övriga arter: spår av liten träfjäril.

6. Objekt: Vittulsberg-Sjödyn

Delområde: skogsmarker norr om Sjödyn

Inventerad areal: ca 25

Datum: 2007-05-23

Beskrivning: blockrik skogsmark. Luckig 60-årig lövrik blandskog med ca 20% asp. Även stort inslag av ek och lind. Här och var glupar och småkärr.

Inventerat substrat: 1 m aspgren.

Resultat: gammal puppkammare av aspsplintbock *Leiopus punctulatus*.

Bedömning: klass II.

I huvudsak för ung skog för att vara intressant idag. Mycket hög potential med tanke på skogens struktur och sammansättning samt det geografiska läget. Viktigt att hänsyn tas vid en sista gallring.

Övriga arter: -

7. Objekt: södra Storskogen 1

Delområde: södra delen av det föreslagna naturreservatet

Inventerad areal: ca 10 ha

Datum: 2007-05-23

Beskrivning: äldre dikningspåverkad naturskog med aspinslag.

Inventerat substrat: 2 m aspgren, 0,5 m suboptimal asplåga, 1,5 m suboptimal högstubbe.

Resultat: gammal puppkammare av aspsplintbock *Leiopus punctulatus*.

Bedömning: klass II.

I huvudsak för barrdominerad och sluten skog för att nå högsta klass.

Övriga arter: liten träfjäril, lunglav, stor aspticka

8. Objekt: södra Storskogen 2

Delområde: södra delen av det föreslagna naturreservatet

Inventerad areal: ca 5 ha

Datum: 2007-05-23

Beskrivning: Dikningspåverkad glup omgiven av grov asp och ek.

Inventerat substrat: 0,5 m aspgren, 2 m optimal asplåga.

Resultat: stor larv av cinnoberbagge *Cucujus cinnaberinus* i asplåga med omkrets 250 cm 25% krontäckning. I samma fälle puppa av aspsplintbock *Leiopus punctulatus* som togs om hand och sedan kläcktes. Av övriga skalbaggar noterades grön aspvedbock *Saperda perforata* och stekelbock *Necydalis major*.

Bedömning: klass I.

God kontinuitet på grov död ved av asp.

Åtgärd: ung planterad gran tränger in från omgivande hygge bör röjas bort snarast. På sikt önskvärt att diket läggs igen.

Övriga arter: lunglav, aspgelelav,

9. Objekt: Jälla

Delområde: skogsmark öster Jälla

Inventerad areal: ca 25 ha

Datum: 2007-04-27

Beskrivning: huvudsakligen äldre naturskogsartad tall- och granskog. Små bestånd med inslag av asp i olika åldrar.

Inventerat substrat: -

Resultat: -

Bedömning: klass III.

Ett område med framtida potential för en rik aspfåuna med tanke på skogstillstånd i kombination med det geografiska läget.

Övriga arter: -

10. Objekt: Löhammarsjön

Delområde: hyggen samt nyckelbiotop på Hargs mark söder om sjön

Inventerad areal: ca 20 ha

Datum: 2007-05-03

Beskrivning: hyggen med kvarlämnad asp. Nyckelbiotop med gamla torpmiljöer hållmarker och örtrika slänter med äldre naturskogsartad tall- och granskog bitvis stort inslag av asp, ek och lind.

Inventerat substrat: ca 4 m aspgren, 2 m optimal asplåga, 1,5 m suboptimal asplåga, 0,5 m suboptimal högstubbe.

Resultat: grön aspvedbock *Saperda perforata*, aspvedgnagare *Ptilinus fuscus*, bronshjon *Callidium coriaceum*

Bedömning: klass II.

Nyckelbiotopen har hög potential både med tanke på substrattillgång och det geografiska läget.

Övriga arter: skogsduva, stor aspticka, skinnlav, lunglav, lind,

11. Objekt: norr Rungarn 1

Delområde: åkerholme norr Hallstavikvägen

Inventerad areal: ca 2 ha

Datum: 2007-05-03

Beskrivning: ekhasselskog med stort inslag av asp i södra delen.

Inventerat substrat: -

Resultat: -

Bedömning: klass II.

Inget lämpligt substrat i dagsläget. Stor potential på medellång sikt.

Övriga arter: -

12. Objekt: norr Rungarn 2

Delområde: Nybygget skogsmark norr Hallstavikvägen

Inventerad areal: ca 1 ha

Datum: 2007-05-03

Beskrivning: barrskog med aspsinlag i bryn

Inventerat substrat: ca 3 m aspgren, 1 m suboptimal asplåga, 0,5 m optimal högstubbe, 0,5 m suboptimal högstubbe.

Resultat: två gamla puppkamrar av aspsplintbock *Leiopus punctulatus*. Av övriga insekter noterades: aspborrhare *Trypophloeus sp.*, gulröd smalhalsbock *Obrium cantharinum*, grön aspvedbock *Saperda perforata* samt barkstinkflyet *Mezira tremulae*.

Bedömning: klass II.

Den omgivande skogen är tämligen hårt skött men de aspinslag som finns bör värnas.

Övriga arter: -

13. Objekt: östra Rungarn 1

Delområde: Tunnbindartorpet, skogs- och hagmark längs Knutbyvägen

Inventerad areal: ca 5 ha

Datum: 2007-05-03

Beskrivning: Blandlövskog med stort aspsinlag. Stora arealer hårt restaurerade för bete.

Inventerat substrat: ca 2 m aspgren.

Resultat: -

Bedömning: klass II.

Flera aspfällen finns och området bör inventeras ytterligare. Restaureringarna bör ta större hänsyn till aspfunan och de aspinslag som finns bör värnas.

Övriga arter: -

14. Objekt: östra Rungarn 2

Delområde: Postkärret syd Långmon

Inventerad areal: ca 5 ha

Datum: 2007-05-15

Beskrivning: blandlövskog med stort aspsinlag. Stora arealer hårt restaurerade för bete.

Nyckelbiotopen vid Långmon mindre intressant idag. Här rätt mycket lind.

Inventerat substrat: ca 6 m aspgren, 0,5 m optimal asplåga, 1 m suboptimal asplåga, 0,5 m suboptimal högstubbe, 0,5 m suboptimal högstubbe.

Resultat: grön aspvedbock *Saperda perforata*.

Bedömning: klass I.

Flera högstubbar och lågor av asp finns och området håller högsta klass. Restaureringarna bör ta större hänsyn till aspfunan och de aspinslag som finns bör värnas.

Övriga arter: stenkäck.

15. Objekt: södra Rungarn 1

Delområde: Lillön

Inventerad areal: ca 5 ha

Datum: 2007-05-15

Beskrivning: Blandlövskog med rätt mycket lind. Inslag av grov ek. Mot Söder-ginningen svämaspskog.

Inventerat substrat: ca 3 m aspgren.

Resultat: två gamla puppkammare för aspsplintbock *Leiopus punctulatus*. Av övriga skalbaggar noterades gulröd smalhalsbock *Obrium cantharinum* i högstubbe intill samt grön aspvadbock *Saperda perforata*.

Bedömning: klass II.

Ett större bestånd med mycket stor potential tillsammans med omgivningarna. Beståndet ännu något för ungt för att få högsta klass.

Övriga arter: -

16. Objekt: södra Rungarn 2

Delområde: Storön

Inventerad areal: ca 5 ha

Datum: 2007-05-15

Beskrivning: aspdominerad blandlövskog ca 50 år i medelålder. Inslag av ek, sälg och al.

Inventerat substrat: ca 3 m aspgren.

Resultat: gulröd smalhalsbock *Obrium cantharinum*

Bedömning: klass II.

Ett större bestånd med mycket stor potential tillsammans med omgivningarna. Beståndet ännu något för ungt för att få högsta klass.

Övriga arter: lunglav, aspgelelav, havsörn, skogsduva, mindre hackspett, tornfalk.

17. Objekt: Björkö säteri 1

Delområde: skogsholme längs infartsvägen

Inventerad areal: ca 2 ha

Datum: 2007-05-15

Beskrivning: asprik blandlövskog olikåldrig.

Inventerat substrat: ca 2 m aspgren, 1 m optimal asplåga.

Resultat: två gamla puppkammare för aspsplintbock *Leiopus punctulatus*.

Bedömning: klass II.

Ett större bestånd med mycket stor potential tillsammans med omgivningarna. Beståndet ännu något för ungt för att få högsta klass.

Övriga arter: stor aspticka

18. Objekt: Björkö säteri 2

Delområde: Kantungsbacken

Inventerad areal: ca 2 ha

Datum: 2007-05-15

Beskrivning: igenväxande hagmarker med aspdominerad blandlövskog.

Inventerat substrat: ca 2,5 m aspgren, 2 m suboptimal asplåga.

Resultat: larv av aspsplintbock *Leiopus punctulatus* i aspgren 1 m ovanför marken i ett aspfälle. Flyghål av aspbarkgnagare *Xyletinus tremulicola* i två asphögstubbar. Av övriga skalbaggar noterades orange rödrock *Ampedus nigroflavus* samt aspborrhare *Trypophloeus sp.*

Bedömning: klass I.

Ett större bestånd med mycket stor potential tillsammans med omgivningarna. Beståndet ännu något för ungt för att få högsta klass.

Åtgärd: Flera av dessa fina bestånd tycks inte vara nyckelbiotoper! Markägaren bör kontaktas och miljön bör få ett adekvat skydd.

Övriga arter: -

19. Objekt: naturreservatet Aspdalsjön (AB-län)

Delområde: nordvästra delen av reservatet

Inventerad areal: ca 5 ha

Datum: 2007-05-15

Beskrivning: naturskogsartad äldre barr-blandskog med ca 10% aspinslag. Mot sjön inslag av grov lind.

Inventerat substrat: ca 3,5 m aspgren, 1 m optimal asplåga.

Resultat: aspbarkborre *Xyleborus cryptographus*

Bedömning: klass I.

Ett större bestånd med mycket stor potential tillsammans med omgivningarna.

Övriga arter: mindre hackspett

20. Objekt: Moxboda

Delområde: nyckelbiotop

Inventerad areal: ca 15 ha

Datum: 2007-05-31

Beskrivning: naturskogsartad äldre örtrik granskog med ca 10% aspinslag.

Inventerat substrat: ca 5,5 m aspgren.

Resultat: färsk tom puppkammare från aspsplintbock *Leiopus punctulatus* i aspgren i sluten skog.

Bedömning: Klass II.

Området saknar formellt skydd och död ved tas bort kontinuerligt. Aspsplintbock tycks dock ännu hålla ställningarna.

Övriga arter: lunglav, tandrot.

21. Objekt: Södra Kvarnön

Delområde: väst Tammån

Inventerad areal: ca 5 ha

Datum: 2008-04-15

Beskrivning: naturskogsartad äldre örtrik löv- och blandskog med ca 10% aspinslag.

Inventerat substrat: -

Resultat: tre gamla puppkammare från aspsplintbock *Leiopus punctulatus* i aspgren i sluten skog. Ett flyghål av aspbarkgnagare *Xyletinus tremulicola* på klen asp med aspdyna. Av övriga insekter noterades tre nymfer av *Aradus sp.* på aspdyna möjligen *Aradus bimaculatus*. Larv av svartoxe *Ceruchus crysomelinus* i grov granlåga.

Bedömning: Klass I.

Området föreslagit som naturreservat och bör skyddas.

Övriga arter: -

22. Objekt: Norra Kvarnön

Delområde: norr flotrännan

Inventerad areal: ca 10 ha

Datum: 2008-04-15

Beskrivning: äldre, delvis naturskogsartad barrskog med ca 1% aspinslag.

Inventerat substrat: -

Resultat: en stor larv av cinnoberbagge *Cucujus cinnaberinus* i klen asplåga död sen 2-3 år. Tre flyghål av aspbarkgnagare *Xyletinus tremulicola* på klen asp med aspdyna. Av övriga skalbaggar noterades Gulröd smalhalsbock *Obrium cantharinum*, grön aspvedbock *Saperda perforata* samt aspborrhare *Trypophloeus sp.*

Bedömning: Klass II.

Områdets stora faunavärden är i hög grad betingade av det geografiska läget.

Övriga arter: -

23. Objekt: Djupfjärd

Delområde: södra delen av planerat naturreservat

Inventerad areal: ca 10 ha

Datum: 2008-04-24

Beskrivning: äldre barrnatturskog med ca 10% aspinslag samt asprikt hygge. Rikligt med död aspved.

Inventerat substrat: ca 2 m aspgren, 2,5 m optimal asplåga, 0,5 suboptimal asplåga, 1 m optimal asphögstubbe.

Resultat: liten larv av asplintbock *Leiopus punctulatus*, krontäckning 50%. Av övriga skalbaggar noterades gulröd smalhalsbock *Obrium cantharinum*, grön aspvedbock *Saperda perforata*, stekelbock *Necydalis major*, aspbarkborre *Xyleborus cryptographus*, aspborrhare *Trypophloeus sp.* samt aspvedgnagare *Ptilinus fuscus*.

Bedömning: Klass I.

Ett mycket fint objekt. Området bör skyddas som naturreservat. Ytterligare inventeringar bör göras med tanke på cinnoberbagge och aspbarkgnagare.

Övriga arter: korallblylav, stor aspticka, aspelelav, lunglav, asphättemossa.

24. Objekt: Lortfjärden (AB-län)

Delområde: öster om Kolarmoraån

Inventerad areal: ca 3 ha

Datum: 2008-04-24

Beskrivning: gransanerad björkdominerad lövskog med asp samt asprikt hygge. Sparsamt med död aspved, det mesta för gammalt.

Inventerat substrat: 1 m optimal asphögstubbe.

Resultat: grön aspvedbock *Saperda perforata*, stekelbock *Necydalis major*, asppraktbagge *Poecilnota variolosa*.

Bedömning: Klass 2.

Hygget delvis granplanterat, viktigt med hänsyn till asp vid röjning och gallring.

Övriga arter: aspelelav.

25. Objekt: naturreservatet Ekdalen

Delområde: södra delen vid bäcken

Inventerad areal: ca 2 ha

Datum: 2008-04-25

Beskrivning: sluten lundartad löv-och blandskog vid bäck.

Inventerat substrat:-

Resultat: minst två gamla puppkammare av asplintbock *Leiopus punctulatus*, krontäckning 75%.

Bedömning: Klass 1.

Hygget utanför reservatet granplanterat, viktigt med hänsyn till asp vid röjning och gallring.

Övriga arter: almdyna, baronmossa

26. Objekt: Kroppsjön

Delområde: små skogsskiften norr om Kroppsjön

Inventerad areal: ca 20 ha

Datum: 2008-04-25

Beskrivning: barrdominerad naturskog med inslag av asp omväxlande med medelåldrig asprik lövskog.

Inventerat substrat:-

Resultat: två gamla puppkammare av asplintbock *Leiopus punctulatus*. Av övriga skalbaggar noterades grön aspvedbock *Saperda perforata* och granbarkgnagare *Microbregma emarginata*.

Bedömning: Klass 2.

Övriga arter: ullticka, korallblylav, granticka, rutskind

27. Objekt: naturreservatet Bredforsen

Delområde: Kotyllholmen

Inventerad areal: ca 2 ha

Datum: 2008-04-29

Beskrivning: lövdominerad svämskog

Inventerat substrat:-

Resultat: en gammal puppkammare av asplintbock *Leiopus punctulatus*. Av övriga skalbaggar noterades grön aspvedbock *Saperda perforata*, aspbarkborre *Xyleborus cryptographus*, orange rödrock *Ampedus nigroflavus* samt violettbandad knäppare *Harminius undulatus*.

Bedömning: Klass 1.

Övriga arter: -

28. Objekt: naturreservatet Lyssnarberget

Inventerad areal: ca 25 ha

Datum: 2008-04-24

Beskrivning: Äldre barrnaturskog med ca < 10% aspinslag, litet hygge/fd hagmark. Bitvis rikligt med död aspved.

Inventerat substrat: ca 3 m aspgren, 1 m optimal asphögstubbe.

Resultat: gammal puppkammare av asplintbock *Leiopus punctulatus*, krontäckning >75%.

Två små larver av cinnoberbagge *Cucujus cinnaberinus* i asphögstubbe, omkrets 180 cm. En stor larv av cinnoberbagge i asphögstubbe, barklös till 80%, omkrets 128 cm, krontäckning < 25%. Av övriga skalbaggar noterades gulröd smalhalsbock *Obrium cantharinum* och grön aspvedbock *Saperda perforata*

Bedömning: Klass I.

Ett mycket fint objekt men stor risk för brist på asp och successionsbrist med tiden.

Omgivande yngre lövrika skogar behöver få utvecklas i anslutning till den nu skyddade skogen.

Övriga arter: stor aspticka

29. Objekt: Fjällnora

Delområde: skogsmark öst och väst om bilvägen

Inventerad areal: ca 20 ha

Datum: 2008-05-22

Beskrivning: Äldre barrnaturskog med ca 10% aspinslag, sparsamt med död aspved.

Inventerat substrat: ca 4 m aspgren, 1,5 m optimal asphögstubbe, 7,5 m suboptimal asphögstubbe.

Resultat: Gulröd smalhalsbock *Obrium cantharinum*, grön aspvedbock *Saperda perforata*

Bedömning: Klass 2.

Ett område med stor potential för en rik aspfåuna med tanke på nuvarande skogstillstånd i kombination med det geografiska läget. Ytterligare inventeringar rekommenderas.

Övriga arter: stor aspticka, rävticka

30. Objekt: Övre Tylleropsön

Inventerad areal: ca 15 ha

Datum: 2008-05-27

Beskrivning: Äldre barrskog med visst aspinslag, sparsamt med död aspved.

Inventerat substrat: ca 4 m aspgren, 2 m optimal asphögstubbe, 1 m suboptimal asphögstubbe.

Resultat: gulröd smalhalsbock *Obrium cantharinum*

Bedömning: Klass 2.

Ett område med stor potential för en rik aspfauna med tanke på nuvarande skogstillstånd i kombination med det geografiska läget. Ytterligare inventeringar rekommenderas.

Övriga arter: asphättemossa

31. Objekt: Bredforsen

Delområde: Gässöns västra kant

Inventerad areal: ca 5 ha

Datum: 2008-05-28

Beskrivning: lövdominerad svämskog

Inventerat substrat: ca 3 m aspgren

Resultat: gulröd smalhalsbock *Obrium cantharinum* och grön aspvedbock *Saperda perforata*.

Bedömning: Klass 1.

Ett område med stor potential för en rik aspfauna med tanke på nuvarande skogstillstånd i kombination med det geografiska läget. Ytterligare uthuggningar av gran bör utföras.

Övriga arter: stor aspticka, rävticka, asphättemossa, stiftgelelav?, sumpviol

32. Objekt: naturreservatet Aspdalsjön (AB-län)

Delområde: sydöstra delen av reservatet samt anslutande fastighet

Inventerad areal: ca 15 ha

Datum: 2007-05-31

Beskrivning: naturskogsartad äldre barr-blandskog med aspinslag. På grannfastighet utanför NR asprika hyggen.

Inventerat substrat: ca 8,5 m aspgren, 6 m optimal asplåga och 2,5 m suboptimal.

Resultat: grön aspvedbock *Saperda perforata*, femstrimmig stumpbagge *Platysoma deplanatum*.

Bedömning: klass I.

Ett större bestånd med mycket stor potential tillsammans med omgivningarna. Omgivande hyggen mycket viktiga successionsmiljöer med förekomst av asknätfjäril (J-O Björklund muntligen).

Övriga arter: lunglav

33. Objekt: naturreservatet Borgskogen (AB-län)

Delområde: hygge strax utanför reservatet

Inventerad areal: ca 15 ha

Datum: 2007-05-31

Beskrivning: gammal naturskog med aspinslag.

Inventerat substrat: ca 8,5 m aspgren, 6 m optimal asplåga, 2,5 m suboptimal och 8,5 m aspgrenar.

Resultat: troligen två gamla puppkamrar av aspsplintbock *Leiopus punctulatus* på hygget utanför reservatet. Av övriga skalbaggar noterades barkrödbeck *Ampedus cinnabarinus*, grön aspvedbock *Saperda perforata* och aspraktbagge *Poecilonota variolosa*.

Bedömning: klass I.

Ett större bestånd med mycket stor potential tillsammans med omgivningarna.

Övriga arter: stjärtmes

34. Objekt: Ångsjön

Delområde: väst om sjön i planerat naturreservat

Inventerad areal: ca 10 ha

Datum: 2007-06-07

Beskrivning: naturskogsartad barrskog med aspinslag.

Inventerat substrat: ca 5 m aspgren och 2 m optimal asplåga

Resultat: grön aspvedbock *Saperda perforata*, femstrimmig stumpbagge *Platysoma deplanatum*

Bedömning: klass 2

Övriga arter: -

Bilaga 2

Inventering av aspskalbaggar 2006–2008

Lokalnr.	Län	Lokalnamn	År
1	C	NR Fagerön	2007
2	C	Älvgarde	2007
3	C	N Älvgarde 1	2007
4	C	N Älvgarde 2	2007
5	C	Vittulsberg	2007
6	C	Vittulsberg-Sjödyn	2007
7	C	S Storskogen 1	2007
8	C	S Storskogen 2	2007
9	C	Jälla	2007
10	C	Löhammarsjön	2007
11	C	N Rungarn 1	2007
12	C	N Rungarn 2	2007
13	C	Ö Rungarn 1	2007
14	C	Ö Rungarn 2	2007
15	C	S Rungarn 1	2007
16	C	S Rungarn 2	2007
17	C	Björkö säteri 1	2007
18	C	Björkö säteri 2	2007
19	C	NR Aspdalsjön NV	2007
20	C	Moxboda	2007
21	C	Södra Kvarnön	2008
22	C	Norra Kvarnön	2008
23	C	Djupfjärd	2008
24	AB	Lortfjärden	2008
25	C	NR Ekdalen	2008
26	C	Kroppsjön	2008
27	C	NR Bredforsen	2008
28	C	NR Lyssnarberget	2008
29	C	Fjällnora	2008
30	C	Övre Tylleropsön	2008
31	C/X	NR Bredforsen	2006
31	C/X	NR Bredforsen	2008
32	AB	NR Aspdalsjön SÖ	2007
33	AB	NR Borgskogen	2007
34	C	Ångsjön	2007
35	C	N NR Ekdalen	2006
36	C	Snöbottenkärret	2006
37	C	Tjäderleksmossen	2006
38	C	Bokaren	2006
39	C	N Storskogen	2006
40	C	NR Fiby urskog	2006
41	C	NR Nästen	2006
42	C	NR Ola-Kroppsjön	2006
43	C	NR Dammen-Ekbacken	2006
44	C	NR Björnsundet	2006

45	C	Harparbolund	2006
46	C	Bäcklösa	2006
47	C	NR Kalmarnäs	2006
48	C	Untra	2006
49	C	Norra Kvarnön	2006
50	C	Stora Tylleropsön	2006
51	C	NR Båtfors	2006
52	AB	NR Vickelsjön	2006
53	U	NP Färnebofjärden	2006
54	C	NR Båtfors	2006
55	C	Utanför N2000 Björnsundet	2006
56	C	Utanför N2000 Bokaren	2006
57	C	Utanför N2000 Vickelsjön	2006
58	C	Utanför N2000 Harparbolund	2006

Denna rapport redogör för två olika undersökningar av tre arter skalbagge som är helt eller nästan helt beroende av trädslaget asp. Arbetet utfördes under år 2006-2008. Arterna cinnoberbagge, *Cucujus cinnaberinus*, aspsplintbock, *Leiopus punctulatus* samt aspbarkgnagaren *Xyletinus tremulicola* har i Sverige sina största populationer i landskapet Uppland. Av de lokaler av cinnoberbagge och aspsplintbock som idag kan räknas som aktuella i Sverige återfinns samtliga i Uppsala län eller dess omedelbara närhet. Aspbarkgnagaren har också den sin huvudpopulation i länet men förekommer även i norra Sverige upp till Norrbotten.

Box 26074, 750 26 Uppsala
info@upplandsstiftelsen.se
www.upplandsstiftelsen.se